

“İHTİYACÂT-I HÂZIRAYA MUVAFIK VE KAİDE-İ TERAKKİ VE
TEKAMÜLE MUTABIK” BİR TEMYİZ KARARLARI DERGİSİ
ÇIKARMAK: MECMUA-İ MUKARRERAT-I TEMYİZİYE*

*Publishing a Journal of Appeal Decisions “In Line with the Needs of the Present and
in Accordance with the Principles of Progress and Development”: Mecmua-i
Mukarrerat-i Temyiziye*

Arş. Gör. Rıdvan Abdurrahman DEMİRTAŞ**

Öz: Alt derece mahkemelerinin kararlarını inceleyen en yüksek yargı merci olarak Mahkeme-i Temyiz'in temyizden inceleyerek verdiği kararların yayınlanması geleneği, neredeyse bu mahkemenin tarihi kadar eskiye dayanır. 1868'de kurulan -o zamanki adıyla-Divan-ı Ahkam-ı Adliye'nin kararları, ilk olarak 1873'te Ceride-i Mehâkim'de yayınlanmaya başladı. Daha sonra Ceride-i Mehâkim-i Adliye'de yayınlanmaya devam etti. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanını takiben Ceride-i Mehâkim-i Adliye'nin yayınlanması, on yedi aylık bir kesintiye uğradı. Bu durum, Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanmasına da ara verilmesi anlamına gelmekteydi. Adliye Nezareti, bu cerideyi Aralık 1909'da Ceride-i Adliye adıyla yeni bir seri olarak yayınlamaya devam etti. Böylece Mahkeme-i Temyiz kararları yeniden yayınlanmaya başladı. Bir müddet sonra, sadece temyiz mahkemesi kararlarını içeren bir yayın yapılması gündeme geldi. Bu iş için Adliye Nezareti bünyesinde birtakım çalışmalar yapıldı. Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Avusturya, Belçika ve Rusya gibi ülkelerdeki örnekler incelenerek zamanın ihtiyaçlarına uygun bir yayın politikası belirlenmeye çalışıldı. Mahkeme-i Temyiz'in iş yükünün fazla olması sebebiyle ayırım yapılmaksızın bütün kararların yayınlanması yerine, bunlar arasından seçilecek kararların yayınlanması

Abstract: As the highest judicial authority to review the decisions of lower courts, the tradition of publishing the judgements of Mahkeme-i Temyiz (the Court of Appeal) on appeal goes back almost as far as the history of this court. Established in 1868, the decisions of the Divan-ı Ahkam-ı Adliye, as it was then called, were first published in Ceride-i Mehâkim in 1873. Later, they continued to be published in Ceride-i Mehâkim-i Adliye. Following the declaration of the Second Constitutional Monarchy in 1908, the publication of Ceride-i Mehâkim-i Adliye was interrupted for seventeen months. This also meant a break in the publication of Mahkeme-i Temyiz decisions. The Ottoman Ministry of Justice resumed the publication of this journal in December 1909 as a new series under the name Ceride-i Adliye. Thus, the decisions of Mahkeme-i Temyiz started to be published again. After a while, it became necessary to publish a publication containing only the decisions of Mahkeme-i Temyiz. For this purpose, a number of studies were carried out within the Ottoman Ministry of Justice. Examples from countries such as France, England, Germany, Italy, Austria, Belgium and Russia were analysed to determine the most suitable publication policy for the needs of the time. Due to the high workload of Mahkeme-i Temyiz, instead of publishing all judgements

* Bu makale, 1-3 Haziran 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen III. Uluslararası Necmettin Erbakan Hukuk Kongresi'nde “İhtiyacât-ı Hâzıraya Muvafık ve Kaide-i Terakkî ve Tekamüle Mutabık” Bir Temyiz Kararları Dergisi Çıkarmak: Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye” başlığıyla sunulan tebliğin genişletilmiş halidir. Görüşlerini paylaşarak katkı sağlayan Ercan Karaismailoğlu ve İbrahim Enes Onat'a teşekkür ederim.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi Anabilim Dalı, İÜ SBE doktora öğrencisi, ridvandemirtas@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4136-8373

Makale Geliş Tarihi: 14.08.2023, Makale Kabul Tarihi: 20.10.2023

DOI : 10.57083/adaletdergisi.1391703

usulü tercih edildi. Mahkeme-i Temyiz'in hukuk ve ceza davalarında verdiği kararlar, Mart-Nisan 1911'den itibaren her ay yayınlanmaya başladı. Başlangıçta uzun soluklu olacağına ilişkin büyük umutlar beslenen bu kararlar derlemesinin ömrü, beklenenden kısa sürdü. Hukuk davalarına ilişkin kararlar 6 yıl, ceza davalarına ilişkin kararlar ise 4 yıl boyunca yayınlanabildi.

Anahtar Kelimeler: Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye, Mahkeme-i Temyiz, Ceride-i Mehâkim, Ceride-i Mehâkim-i Adliye, Ceride-i Adliye.

without difference, the method of publishing selected judgements was preferred. The decisions of Mahkeme-i Temyiz in civil and criminal cases began to be published every month as of March-April 1911. The life of this compilation of judgements, which was initially expected to be long-lasting, was shorter than expected. The judgements on civil cases were published for 6 years and on criminal cases were published for 4 years.

Keywords: Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye, Mahkeme-i Temyiz (the Court of Appeal), Ceride-i Mehâkim, Ceride-i Mehâkim-i Adliye, Ceride-i Adliye.

I. MECMUA'DAN ÖNCE MAHKEME-İ TEMYİZ KARARLARININ YAYINLANMASI GELENEĞİ

A. CERİDE-İ MEHÂKİM VE CERİDE-İ MEHÂKİM-İ ADLİYE DÖNEMLERİ

Mahkeme-i Temyiz kararlarının bir süreli yayında yayınlanması geleneği, bundan 150 yıl önce, 1873'te Ceride-i Mehâkim'in yayınlanmasıyla başlar.

Ceridenin 21 Nisan 1873 tarihli ilk sayısında yer alan "Mukaddime"de, ceridede yayınlanacak Mahkeme-i Temyiz kararları sayesinde nizamiye mahkemelerinde görülen hukuk ve ceza davalarında kanunların ne derecede uygulandığının ve Mahkeme-i Temyizce kanunların ne şekilde tefsir edildiğinin görülebilmesinin amaçlandığına dikkat çekilmektedir. Ceride-i Mehâkim'in ilk sayısında Mahkeme-i Temyiz Hukuk Dairesi'nin bir ve ceza davalarını temyizen inceleyen Muhakemat-ı Cezaiye Dairesi'nin üç kararı bulunmaktadır.¹ 15 Kasım 1875'te yayınlanan 125. sayıdan sonra ceridenin yayınlanmasına bir müddet ara verilmiştir. Bu ara dönemde, Mahkeme-i Temyiz kararlarının düzenli olarak yayımlandığı başka bir süreli yayın yoktur.

Aradan 3 yıldan daha uzun bir süre geçtikten sonra, 1879'a gelindiğinde, Ceride-i Mehâkim'in yayınlanmasına tekrar başlanmıştır². Bu serinin 9 Ağustos 1884 tarihli 260. sayısında yayınlanan "İfade-i Mahsusa" başlıklı yazıda, yeni adli teşkilatın bir semeresi olarak Ceride-i Mehâkim'in de mevcut ihtiyaçlara göre yeni bir düzenle çıkmaya başlayacağı duyurulmuştur.³ Aynı yazıda, ceridenin artık *resmî* ve *gayr-i resmî* olmak

¹ Hukuk Dairesi'nin kararı, Musul'daki bir vekalet ilişkisiyle ilgilidir. Muhakemat-ı Cezaiye Dairesi'nin kararlarının ilk ikisi, Trablusgarp ve Manastır'daki kalb akça darbına ilişkin davalarla ilgiliyken üçüncüsü, Kandiye'deki bir katl davasıyla ilgilidir.

² 1879 yılında sayılar, tekrar 1'den itibaren numaralandırılmaya başlanmıştır. Ceride-i Mehâkim, S. 1, 19 Haziran 1295/1 Temmuz 1879.

³ "... teşkilatın semeresi olarak hukuk-ı umumiye ve şahsiye deâvîsinin usul-i tetkikati ile netâyicinin anbean bir hal-i intizama girmeğe başlaması ve ara sıra zuhur edegelen mesâil-i mühimme-i kanuniyenin halli yolunda mehâkimce

üzere iki kısımdan oluşacağı ve mahkeme kararlarının *kısm-ı gayr-i resmî* içerisinde yayınlanacağı ifade edilmiştir.⁴ Ceride-i Mehâkim'e verilen bu yeni düzen sırasında, ceride idaresinin başına, o dönem Mahkeme-i Temyiz azalığında bulunan Ali Şehbaz Efendi ve muavinliğine de Adliye Nezareti Mektubî Kalemi serhalifesi İbrahim Bey getirilmiştir.⁵ Bu sayıdan itibaren Mahkeme-i Temyiz kararlarının başında -çoğunlukla- temyiz incelemesine tâbi tutulan davadaki hukuki sorun kısaca özetlenmiş, takiben karar metni verilmiştir.

1304-1307 [1889-1892] yılları arasındaki 3 yıllık dönemde Ceride-i Mehâkim'de yayınlanan Mahkeme-i Temyiz kararlarının sayısı, yok denecek kadar azdır. Ceride-i Mehâkim'in 28 Kânunısânî 1304 [9 Şubat 1889] tarihli 483. sayısından 15 Kânunısânî 1306 [27 Ocak 1891] tarihli 578. sayısına değin geçen sürede, yalnızca Ceza Dairesi'nin 3 kararı yayınlanmıştır. Bu sayıdan 4 Kânunısânî 1307 [16 Ocak 1892] tarihli 633. sayıya değin hiçbir karar cerideye eklenmemiştir.⁶

Ceride, 29 Eylül 1317'den [12 Ekim 1901] itibaren *Ceride-i Mehâkim-i Adliye* adıyla yeni bir seri olarak yayınlanmaya devam etmiştir. Önceki seride olduğu gibi, genellikle, Ceride-i Mehâkim-i Adliye'de de temyiz incelemesine konu edilen davanın temyizen incelenen kısmına ilişkin kısa bir özet verilmiş ve daha sonra karar metninin verilmesi usulü takip edilmiştir. Mahkeme-i Temyiz'in yalnızca bozma kararları değil, tasdik ettiği kararlar da özetlenerek yayınlanmıştır. Ceride-i Mehâkim-i Adliye'nin son sayısı, Meşrutiyet'in ikinci defa ilanını takiben 16 Temmuz 1324 [29 Temmuz 1908] tarihinde yayınlanmış ve sonrasında ceridenin yayınlanmasına bir süre ara verilmiştir. Bu sebeple temyiz mahkemesi kararlarının yayınlanması da kesintiye uğramıştır.

B. CERİDE-İ ADLİYE DÖNEMİ

Ceride-i Mehâkim-i Adliye'den sonra Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanmasına Ceride-i Adliye'de devam edildi. Ceride-i Adliye'nin 5 Kânunievvel 1325 [18 Aralık 1909] tarihli ilk sayısında çıkan ve ceridede takip edilecek yayın siyasetinden bahseden "Mukaddime"ye göre, ceride *resmî* ve

---

kavânin-i mevzuanın daire-i tefsirinin tevessü eylemesi hususları ceride-i mezkurenin dahi ihtiyacât-ı mevcudenin derece-i ehemmiyeti ile mütenasip bir surette tertip ve tanzimi lüzumunu meydana koymuş olmağla ...", Ceride-i Mehâkim, S. 260, 28 Temmuz 1300/9 Ağustos 1884, s. 2081.

⁴ Ceride-i Mehâkim, S. 260, 28 Temmuz 1300/9 Ağustos 1884, s. 2082.

⁵ Ceride-i Mehâkim, S. 260, 28 Temmuz 1300/9 Ağustos 1884, s. 2084. Kısa bir süre sonra İbrahim Bey'in sağlığının bozulması sebebiyle yerine Diyarbekir İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi reisi Halid Bey tayin edilmiştir. Ceride-i Mehâkim, S. 264, 25 Ağustos 1300/6 Eylül 1884, s. 2049.

⁶ "Mukaddime", Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Hukuk Kısmı 1327, C. 1, Selanik Matbaası, Dersaadet, 1330, s. 3. Ceride-i Mehâkim hakkında bir değerlendirme ve 1873-1875 yılları arasını gösteren karar fihristi için bkz.: Betül Argunhan, "Ceride-i Mehâkim'in Tanzimat Dönemi Osmanlı Hukuku Bağlamında Tahlili (1873-1875)", Adalet Dergisi, S. 70, 2023/1, s. 613-666.

gayr-i resmî olmak üzere iki kısma ayrılacaktı. Mahkemeler için içtihat birliğini sağlayacak ve bir rehber niteliğinde olacak Mahkeme-i Temyiz kararları ise ceridenin *resmî kısmında* yayınlanacaktı.⁷

Ceride-i Adliye'nin tekrar yayınlanmaya başlaması ve bu sayede Mahkeme-i Temyiz kararlarının da yeniden yayınlanacak olması, döneminin hukukçuları arasında olumlu tepkilerle karşılandı. Bunlardan biri, Mehmed Arif Bey'in *İlm-i Hukuk ve Mukayese-i Kavânîn Mecmuası*'ndaki yazısıdır.⁸ "Ceride-i Adliye" başlıklı yazısında Mehmed Arif Bey, ceridede yayınlanacak mahkeme kararlarının adliye memurlarını aydınlatarak kanunların tatbikinde onlara kılavuzluk edeceğini umduğunu ifade etmektedir.⁹ Mehmed Arif Bey, Ceride-i Adliye'de yayınlanan Mahkeme-i Temyiz kararlarının önemini ortaya koymak için Fransa'daki *Dalloz*, *Pandectes* ve *Sirey* gibi temyiz mahkemesi kararları mecmualarını örnek göstererek bu eksikliğin Ceride-i Adliye'de yayınlanan kararlarla giderilmeye çalışılmasını olumlu karşılamaktadır.

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayınlanmaya başlanmasından bir süre sonra, tekrara düşmemek için Mahkeme-i Temyiz kararlarının Ceride-i Adliye'de yayınlanmamasına karar verilmiştir.¹⁰ Ancak Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayınlandığı dönemde, ceridenin sonraki sayılarında Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanmasına devam edilmiştir.

---

⁷ "... Ceridenin kısm-ı resmîyi teşkil eden münderecâtı ve bilhassa Mahkeme-i Temyiz heyet-i muhteremesinin tefsir ve tatbik-i kanuna müteallik mukarreratı bütün mehâkim-i Osmaniye için halât-ı mümasilede tevhid-i tatbikatı müstelzim bir rehber-i tetebbuat ve tedkikat olmak itibariyle umum mehâkim memurlarına fevâid-i azime temin edeceği gibi, ...", Ercan Karaismailoğlu/Rıdvan Abdurrahman Demirtaş/ İbrahim Enes Onat, "Her Türlü Yoksulluk İçinde Tekemmüle Doğru Bir Hatve': *Ceride-i Adliye*, Makale Fihristi ve Yazar Dizini (1909-1929)", Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, S. 30, 2020 Güz, s. 199.

⁸ [Mehmed Arif], "Ceride-i Adliye", *İlm-i Hukuk ve Mukayese-i Kavânîn Mecmuası*, S. 10, 31 Kânunievvel 1325/13 Ocak 1910, s. 284-285. Makalenin transkripsiyonu için bkz. Karaismailoğlu/Demirtaş/Onat, "Her Türlü Yoksulluk İçinde Tekemmüle Doğru Bir Hatve': *Ceride-i Adliye*, Makale Fihristi ve Yazar Dizini (1909-1929)", s. 200-203.

⁹ "... O ceridedir ki, neşredeceği mehâkim mukarreratıyla memurin-i adliyeyi tenvir edecek, tatbikat-ı kanuniye hususunda kılavuzluk eyleyecektir. ...", Karaismailoğlu/Demirtaş/Onat, "Her Türlü Yoksulluk İçinde Tekemmüle Doğru Bir Hatve': *Ceride-i Adliye*, Makale Fihristi ve Yazar Dizini (1909-1929)", s. 200.

¹⁰ "Ceride-i Adliye bidayet-i intişarından beri ittihaz eylediği program mucibince Mahkeme-i Temyiz devâirinin müntehib ilamâtını neşretmekte idi. Ahiren teşekkül eden İhsaiyât ve Müdevvenât-ı Adliye Müdüriyeti Mahkeme-i Temyiz ilamâtından içtihat ve tefsir noktasından haiz-i ehemmiyet olanlarının *Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye* namıyla bir mecmua-i mevkute halinde neşrine mübaşeret etmiş, binaenaleyh badezin Ceride-i Adliye'de de bu gibi ilamâtın dercine devam aynı maksadın tekrardan ibaret olacağı derkar bulunmuş olduğundan badema bundan sarf-ı nazar olunmakla ...", Ceride-i Adliye, S. 44, 20 Eylül 1327/3 Ekim 1911, s. 2304.

C. MAHKEME-İ TEMYİZ KARARLARINI YAYINLAMAYA YÖNELİK SİVİL GİRİŞİMLER

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayınlanmasına değin Mahkeme-i Temyiz kararlarının resmî yayın organları olan cerideler vasıtasıyla yayınlanmasının yanı sıra, resmî kurumlar dışında yayınlanması yolunda da çeşitli girişimler olmuştur.

Dersaadet Dava Vekilleri Cemiyeti tarafından çıkarılan *Muhamat*'ın "Tenkidât" başlıklı bölümünde, Mahkeme-i Temyiz kararlarının tahlili yapılmıştır. Ayrıca zaman zaman Fransız temyiz mahkemesi ve başka yüksek mahkemelerin kararlarından yapılan tercümelere de yer verilmiştir.¹¹

Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası'nın ilk sayısında mecmuanın takip edeceği yayın siyasetine ilişkin genel çerçevenin çizildiği yazıda, mecmuanın içeriğinden bahsedilirken kesinleşmiş mahkeme kararlarına ilişkin değerlendirmelerin de bulunacağı belirtilmiştir.¹²

Mahkeme-i Temyiz kararları, İstanbul dışında da tercüme edilerek yayınlanmak istenmiştir. Bu bağlamda zikredilebilecek bir örnek, Cebel-i Lübnan Mutasarrıflığı memurlarından Şeyh Esed Ceyş Efendi'nin girişimidir. Arzuhalinde, Türkçe bilmeyen Cebel-i Lübnan ahalisi ile dava vekilleri ve adliye memurlarının Ceride-i Mehâkim'de yayınlanan nizamname ve Mahkeme-i Temyiz kararlarını anlayamamaları sebebiyle davalarda kolaylık olmak üzere ceridede yayınlanan kararlardan gerekli görülenleri harfiyen veya mealen Arapçaya tercüme ederek hususi bir mecmua halinde yayınlanmak için ruhsat talep etmiştir.¹³ Bu konuyla ilgili olarak Şeyh Esed Ceyş Efendi'nin devam eden taleplerine, merkezden olumlu cevap verilmemiştir.

Şeyh Esed Ceyş Efendi, yıllar sonra aynı konuda bir başvuru daha yapmıştır. Bu konuda Dahiliye Nezareti tarafından Cebel-i Lübnan Mutasarrıflığı'na yazılan 25 Nisan 1322 [8 Mayıs 1906] tarihli yazıda¹⁴, Şeyh Esed Ceyş Efendi tarafından ceridede yayınlanan kanun ve mahkeme kararlarının Arapça tercümelerini içerecek şekilde neşredilmek istenen *el-Ahkam* adlı risaleye, mahkeme kararlarının resmî makamlar tarafından yapılmamış veya onaylanmamış tercümelerine itibar edilemeyeceği ve kanunların mutlaka devletin resmî diliyle yayınlanması gerektiği gerekçe gösterilerek ruhsat verilemeyeceği bildirilmiştir.

Bu konuda benzer bir talep, dava vekillerinden Karabet Solakyan tarafından gündeme getirilmiştir. Solakyan, Ceride-i Mehâkim'de yayınlanan Mahkeme-i Temyiz kararlarının fihristini içeren bir kitap

¹¹ Bir Fransız temyiz mahkemesi kararı örneği için bkz. Muhamat, S. 8, 10 Şubat 1327/23 Şubat 1912, s. 253 vd.; Kirkor Sinabyan'ın İskenderiye'deki Mahkeme-i Muhtelite-i İstinafiyesi kararı tercümesi ve değerlendirmesi için bkz. Muhamat, S. 1, 10 Temmuz 1327/24 Temmuz 1911, s. 10 vd.

¹² "Mecmuanın Mesleği", Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası, S. 1, Mart 1332/Mart-Nisan 1916, s. 2.

¹³ MF.MKT. 261/36; ŞD. 214/33, 14 Eylül 1311/26 Eylül 1895.

¹⁴ DH.MKT. 818/23.

yayınlamak için ruhsat talep etmiştir.¹⁵ Başta bu talep reddedilmişse de Solakyan'ın devam edegelen başvuruları sonrasında Şura-yı Devlet Tanzimat Dairesi, yalnızca Ceride-i Mehâkim'deki kararların fihristi niteliğinde olmak üzere böyle bir kitaba ruhsat verilebileceğine karar vermiştir.¹⁶

II. MECMUA-İ MUKARRERAT-I TEMYİZİYE DÖNEMİ

A. NEZARET BÜNYESİNDE KURULAN MECMUA-İ MUKARRERAT-I TEMYİZİYE ŞUBESİ

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayınlanması yolunda yapılan ilk düzenleme, Adliye ve Mezâhib Nezareti Nizamname-i Dahilisi'nde bulunmaktadır. 22 Mayıs 1327 [4 Haziran 1911] tarihli Nizamname-i Dahili'nin esbab-ı mucibe layihasında, kanunların tefsiri vazifesini gören Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanması için *Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye* adıyla hususi bir mecmuanın çıkarılacağı ifade edilmiştir.¹⁷ Nizamnamenin 9. maddesi hükmünce, Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayına hazırlanmasından İhsaiyat ve Müdevvenât-ı Kanuniye Müdüriyeti sorumlu tutulmuştur.¹⁸ Nizamname layihasının sonuna ekli kadro cetvelinde, müdüriyete bağlı olarak kurulacak "Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Masası" için 1 mümeyyiz ve 10 katip, yani toplamda 11 kişilik geniş bir memur kadrosunun ayrılması düşünülmüşse de¹⁹ söz konusu kadro cetveli bu şekilde kabul edilmemiştir. Nizamname'nin yürürlüğe girdiği dönemde, müdüriyetin başında Serkis Karakoç ve müdüriyet bünyesinde mecmua işleriyle ilgilenmekle görevli Edib Bey bulunmaktaydı.²⁰

Nizamname-i Dahili'nin kabulünden yaklaşık iki yıl sonra, 11 Şubat 1329 [24 Şubat 1914] tarihli değişikliklerle Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'yi yayına hazırlama görevi, İhsaiyat Müdüriyeti'nden alınıp Kalem-i Mahsus Müdüriyeti'ne verilmiştir.²¹

¹⁵ MF.MKT. 550/39.

¹⁶ BEO. 1699/127403, 5 Temmuz 1317/18 Temmuz 1901. Ancak bu kitabın basılmış olduğuna ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁷ "... [Kanunları] emr-i tefsirde tenvir-i efkara hidemât-ı azimesi derkar olan içtihadât-ı temyiziyede ittıradın temini için mukarrerat-ı temyiziyenin de sırasıyla saha-i matbuata vaz'ı mucib-i muhassenât olacağından ... ve Mahkeme-i Temyiz'den sadır olan ilamâta mahsus olarak *Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye* namıyla mâh be-mâh bir mecmua tertip ve tab'ına ...". ŞD. 2801/12/3.

¹⁸ Düstur, II. Tertib, C. 3, Matbaa-i Osmaniye, Dersaadet, 1330, s. 472.

¹⁹ ŞD. 2801/12/3.

²⁰ Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye: 1328 Sene-i Maliye, Selanik Matbaası, Dersaadet, 1328, s. 127.

²¹ Düstur, II. Tertib, C. 6, Matbaa-i Âmire, Dersaadet, 1334, s. 228. İhsaiyat ve Müdevvenât-ı Kanuniye Müdüriyeti, mecmuanın hukuk kısmının 1. ve 2. ciltlerinin tamamını, 3. cildin ilk 5 cüzünü; ceza kısmının 1. ve 2. ciltlerinin tamamını, 3. cildin ilk 6 cüzünü yayına hazırlamıştır.

B. MECMUA'NIN İÇERİĞİ

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin *hukuk kısmının* ilk cildinde "Mukaddime" başlığıyla verilen yazıda, mecmuanın ortaya çıkış süreci ve takip edeceği yayın siyaseti hakkında bilgiler verilmiştir (18 Ağustos 1327/31 Ağustos 1911).²² Bu yazıda, Mahkeme-i Temyiz kararlarının, kanunların tefsir ve tatbikinde uygulama birliği oluşturmak bakımından *mahkemelerin mektebi* ölçüsünde olduğunun altı çizilmektedir. Daha sonra, 18. yüzyılın sonlarında Fransa'da başlayıp İngiltere'de devam eden Avrupa'da temyiz mahkemesi kararlarının yayınlanması geleneğinden bahsedilmektedir. Avrupa'daki gelenekten bahsedildikten sonra, Mahkeme-i Temyiz kararlarının Ceride-i Mehâkim'de yayınlanması geleneğinden ele alınır. Bu noktada, Ceride-i Mehâkim, Ceride-i Mehâkim-i Adliye ve Ceride-i Adliye'de yayınlanan Mahkeme-i Temyiz kararlarının sayılarını gösteren ayrıntılı bir tablo verilmektedir. Bu tabloda, yayınlanan kararların Mahkeme-i Temyiz'in hangi dairesince verilmiş olduğu da ayrı ayrı gösterilmiştir. Ceride-i Mehâkim'de 4484, Ceride-i Mehâkim-i Adliye'de 269 ve Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayınlanmaya başladığı döneme kadar geçen 19 ay boyunca Ceride-i Adliye'de (S. 44, 20 Eylül 1327/3 Ekim 1911) 440 Mahkeme-i Temyiz kararı yayınlanmıştır. Bu kararların toplamı 5193 etmektedir.

Aynı yazıda, böyle bir temyiz mahkemesi kararları mecmuasının yayınlanmasına duyulan ihtiyaca da dikkat çekilmektedir. Ceridelerdeki temyiz mahkemesi kararlarının kanun, nizamname, talimat, ilan gibi içerikler arasında kaybolduğu, yayınlanan kararların sayısı yıllara bölündüğünde yıl başına ortalama 277 Mahkeme-i Temyiz kararının yayınlanabildiğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca yayınlanan kararların ayrıntılı fihristlerinin yapılmamış olması da bunların kullanılmasında zorluk ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple Mahkeme-i Temyiz'in verdiği kararlar arasından kanunların tefsir ve açıklanmasına faydalı olacakların aylık bir mecmua halinde yayınlanmasına karar verildiği ifade edilmektedir.

Mecmuanın nasıl bir yayın siyaseti güdeceği de bu yazıdan anlaşılmaktadır. Her ne kadar Fransa'daki gibi temyizen verilen bütün kararların yayınlanması istenmekteyse de Mahkeme-i Temyiz'in bir yıl içerisinde neredeyse 15000 karar vermekte olması bunu imkansız kılmaktaydı. Bu sebeple kanunların tefsiri maksadına hizmet edecek kararların seçilerek karar metninin tamamının yayınlanması yolunun tutulmasına karar verilmiştir. Ayrıca aranan kararın kolaylıkla bulunabilmesi için her yılın sonunda ayrıntılı bir fihrist hazırlanacağı belirtilmektedir.

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye, ilgili yılın her ayı müstakil bir cüz olmak üzere fasiküller halinde basılmıştır. Rumi takvime göre tarihlendirilen kararların oluşturduğu 12 cüz bir araya getirildiğinde ilgili yılın cildi meydana gelmektedir.

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin Mahkeme-i Temyiz Hukuk Dairesi'nin verdiği kararlardan oluşan "Hukuk Kısmı", 6 yıllık bir zaman

---

²² "Mukaddime", Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Hukuk Kısmı 1327, c. 1, s. 1-7. (Bkz. Ek)

dilimini (R. 1327-1332/M. 1911-1916) içeren 6 cilt²³ halinde yayınlanmıştır. “Hukuk Kısmı”nda, 15 Teşrinievvel 1332 tarihine kadar yayınlanmış olanlar bir araya getirildiğinde, toplam 1106 karar bulunmaktadır. Temyizen incelenen hukuk davalarına örnek olarak şunlar gösterilebilir: İbra, icare, icra, ücret, arazi, erbâb-ı vukuf, iflas, emre muharrer senet, ikrar, evkaf, beyyinat, tereke, ciro, hakk-ı mürur, husumet, şirket, şufa, şahadet, zarar ve ziyan davaları, faiz, kefalet, müruruzaman, mesele-i müstehire, vekalet, vefaen ferağ, yemin.

Mecmuanın “Ceza Kısmı”nı oluşturan ciltlerde, Mahkeme-i Temyiz’in İstida ve Ceza dairelerinin verdiği kararlar bulunmaktadır. Bu seri, “Hukuk Kısmı”ndan daha kısa bir süre boyunca, 4 yılı içeren (R. 1327-1330/M. 1911-1915) 4 cilt²⁴ halinde yayınlanmıştır. “Ceza Kısmı”nda toplam 1799 karar bulunmaktadır. Temyizen incelenen ceza davalarına örnek olarak şunlar gösterilebilir: İctima-ı ceraim, esbab-ı muhaffife, esbab-ı müşeddide, istinabe, istinaf, esliha-ı memnua, itale-i lisan, iade-i hukuk-ı memnua, iftira, ikrar, emniyeti suistimal, teşebbüs, teşhir-i silah, tekerrür-i cürm, hukuk-ı medeniyeden ıskat, hukuk-ı şahsiye, hilaf-ı usul hapis ve tevkif, rüşvet, sahtekarlık, sirkat, şahadet, katl, kısas, kaçakçılık, kaziye-i muhkeme, memurün aleyhindeki ceraim, muhakeme-i giyabiye, müdafaa-i nefis, muayene-i tubbiye.

Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanma usulü ise şu şekildedir: Kararın başına, kararın cüz içerisindeki sıra numarası, temyizen verilen kararın tarihi ve temyiz incelemesini yapan merci (Hukuk, Ceza, İstida daireleri veya Heyet-i Umumiye) yazılır. Sonrasında kararın hangi hukuki mesele üzerinden temyiz incelemesine tabi tutulduğu tespit edilir. Akabinde temyizen verilen kararın tam metni ilave edilir. Kararda, ilk derecede (varsa istinafen) verilen kararın, tarafların, temyiz için gerekli şartların sağlanıp sağlanmadığının bilgisi verildikten sonra, olaya uygulanan kanun maddesi de belirtilerek ret veya onama kararlarından hangisinin verildiği gerekçesiyle açıklanır. Karar metninin sonunda, kararın oybirliğiyle mi, yoksa oy çoğunluğuyla mı alındığı belirtilmekteyse de azınlıkta kalan görüş metne ilave edilmemektedir. Mecmua’nın ceridelerdeki temyiz kararlarından farklı bir yayın usulü getirerek hukuki meseleleri birkaç “anahtar kavram” ile tespit etmesi sayesinde hem fihrist yapılması, hem de aranan kararlara kolaylıkla ulaşılabilmesini sağlamıştır.²⁵

²³ Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Hukuk Kısmı, C. 1 (1-9. cüzler: Selanik Matbaası, Dersaadet, 1327; 10-12. cüzler: Selanik Matbaası, Dersaadet, 1328); C. 2 (1-2. cüzler: Selanik Matbaası, Dersaadet, 1328; 3-12. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1328); C. 3 (1-5. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1329; 6-12. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1330); C. 4 (1-6. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1330; 7-10. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1331; 11-12. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1332); C. 5, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1332; C. 6, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1332.

²⁴ Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Ceza Kısmı, C. 1, Selanik Matbaası, Dersaadet, H. 1330; C. 2, Selanik Matbaası, Dersaadet, 1328; C. 3 (1-6. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1329; 7-12. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1330); C. 4 (1. cüz: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1330; 2-12. cüzler: Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1331).

²⁵ Mecmua’nın hangi usulle temyiz mahkemesi kararlarını yayınladığını görmek bakımından aşağıdaki örnek karar incelenebilir:

C. MECMUA'NIN HUKUK CAMİASINDAKİ YANKILARINA BİR ÖRNEK: ZEYNELABİDİNZÂDE'NİN YAZISI

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin yayınlanmasıyla ilgili çıkan yazılardan biri olarak Zeynelabidinzâde Seyyid Abdülmuttalib'in yazısı örnek gösterilebilir.²⁶ Zeynelabidinzâde'ye göre, mahkeme kararlarının tenkide açık şekilde yayınlanması, hakimleri yerleşik içtihatlarla uygun karar vermeye sevk ederek kanun ve nizamların düzenli ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır. Her ne kadar daha önce Mahkeme-i Temyiz kararları ceridelerde yayınlanmışsa da bunlardan istifade etmenin zorluklarına dikkat çeken Zeynelabidinzâde, Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin çalışma ve araştırma için kolaylık sağlayacak bir usulde hazırlandığı görüşündedir. Bunun gibi önemli eserlerin ömrünün uzun süreli olamadığına ilişkin bir tespitte bulunan Zeynelabidinzâde, her ne kadar bu mecmuanın yayınlanmaya devam etmesinin hukukçuların en

---

“(Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Hukuk Kısmı, C. 1, s. 58)

Numero 24

1. İstinaf: Tebliğ edilmeyen ilam hakkında müddet cereyan etmez.

2. Temyiz: Kabil-i istinaf olan davanın temyizi.

1. İstinaf müddetinin mebde'i tebliğ-i resmî tarihidir. Binaenaleyh harcı bi'l-ita ilamı ahz u istihsal edecek olursa tebliğ-i resmî vuku bulmamış olacağı cihetle müddet-i kanuniye cereyan etmez.

2. Kabil-i istinaf olan bir dava istinaf mahkemesine müracaatla ıskat-ı hak edilmedikçe temyiz olunamaz.

30 Mart 1327, [Mahkeme-i Temyiz] Hukuk Dairesi

Manastır Vilayeti evrak müdür muavin-i sabıkı Halid Efendi ile Filorina Kasabası'nın [Kazası'nın] Hamza Bey Mahallesi'nde sakin mütezim Yasim Ağa bin Mustafa Yazıcı beyinde mütekevvin davaya dair Filorina Bidayet Mahkemesi'nden 13 Kânunsânî 1326 tarihi ve on iki adediyle verilen ilamın temyizini müstedâ mumaiyleh Halid Efendi tarafından ita ve mahallinden bâ-tahrirât isra kılınan arzuhal ve müteferriâtı dairece bi't-tetkik esas-ı dava münazaun-fih haneye vuku bulan müdahalenin men'i talebine mütedair olarak kabil-i istinaf olup ol babdaki ilamın harcı dahi müstedî-i mumaiyleh tarafından verilerek ahz u istihsal kılınmış ve binaenaleyh tebliğ-i resmî olmadıkça müddet-i kanuniye cereyan etmeyeceği tabii bulunmuş olmasına göre müstedî-i mumaiylehin Usul-i Muhakeme-i Hukukiye Kanunu'nun iki yüz on yedinci maddesinin son fıkrası mucebince istinaf mahkemesine müracaatla ıskat-ı hak etmedikçe temyiz-i davaya salahiyeti olamayacağına binaen ol babdaki temyiz istidasının reddine 30 Mart 1327 tarihinde ekseriyetle karar verildi.”

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin “Ceza Kısmı”nın ilk iki cildinden seçilen bazı kararların transkripsiyonu ve sadeleştirilmiş metinlerini içeren bir çalışma için bkz. Yasin Çevik, *Kadim İctihatlar Osmanlı Yargıtayından Emsal İctihatlar*, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2022; Mecmua'da yayınlanan arazi davalarına ilişkin kararlar üzerine hazırlanan bir çalışma için bkz. Ahmet Yiğit, “Mukarrerat-ı Temyiziyye Mecmualarında (1327/1911-1332-1916) Görülen Arazi Davalarının Tedkiki”, *I. Türk Hukuk Tarihi Kongresi Bildirileri*, Ed. Fethi Gedikli, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 449-474.

²⁶ Zeynelabidinzâde Seyyid Abdülmuttalib, “Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye”, *Muhamat*, S. 8, 10 Şubat 1327/23 Şubat 1912, s. 243-245.

mukaddes vazifesi olduğunu ifade etse de onun bu tespitinde haklı olduğu, birkaç yıl sonra Mecmua'nın yayınlanmasına son verilmesiyle ortaya çıkacaktır.

Ç. MECMUA'NIN YAYINLANMASINA SON VERİLMESİ

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin "Ceza Kısmı" 4 yıl (R. 1327-1330/M. 1911-1915), "Hukuk Kısmı" ise 6 yıl (R. 1327-1332/M. 1911-1916) yayınlanabilmiştir. Mecmua'nın "Ceza Kısmı"nın 4. cildinde, Şubat 1330 sonuna [Mart 1915] tarihli kararlar vardır ve bu cilt, 1915'te basılmıştır. "Hukuk Kısmı"nın 6. cildindeki son kararlar ise Teşrinievvel 1332'ye [Ekim 1916] tarihlidir ve bu cilt 1916 yılı içerisinde basılmıştır. Mukaddimesinde uzun yıllar yayınlanmaya devam edeceğine dair ümitler beslenen Mecmua'nın birkaç yıl sonra kesintiye uğrayarak yayınlanmasına son verilmiş olmasının bazı sebepleri vardır.

Bu sebeplerden biri, Mecmua için çalışacak yeterli sayıda yetişmiş insanın istihdam edilememiş olmasıdır. Adliye Nezareti bünyesinde Mecmua ile ilgilenecek geniş bir kadronun istihdam edilmesi 1911 tarihli Nizamname-i Dahilî taslağında tasavvur edildiyse de İhsaiyat ve Müdevvenât-ı Kanuniye Müdüriyeti bünyesindeki bir iki memurun -diğer işlerinin yanında- Mecmua ile ilgilenmek üzere görevlendirilmesiyle yetinilmiştir. Bu durumun ortaya çıkardığı sorunlar, Mecmua'nın yayınlanmaya başlanmasından kısa bir süre sonra müdüriyet tarafından kaleme alınan bir rapora da yansımıştır. Adliye Nezareti'ne yazılan 23 Haziran 1328 [6 Temmuz 1912] tarihli raporda²⁷, müdüriyet kadrosundaki memurlara İhsaiyât, Düstur ve Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye şubelerinin işlerinin belirli bir ihtisas dahilinde gördürülmemesi ve şubeler arasında sık sık nakiller olmasının işlerin görülmesinde aksaklıklara sebep olduğunun altı çizilmektedir. Raporda, bu şubelerde görevlendirilecek yetişmiş memur ihtiyacının ne şekilde karşılanabileceği hususunda da çözüm yolu gösterilmektedir. Avrupa'ya hukuk tahsiline gönderilen öğrencilerden dirayeti ve bu işlere kifayeti olan birinin belirlenerek Fransa Adliye Nezareti'nde "Bulletin de la Cour de Cassation (Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye)", "Bulletin des Lois (Mecmua-i Kavânîn)" ve "Statistique (İstatistik)" dairelerinde bir staj müddeti veya daha fazla bir süre bulunmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Müdüriyet bünyesinde görevlendirilecek yetişmiş insan sayısının az olmasının yanı sıra bir de savaş sebebiyle seferberlik kapsamında askerlik hizmetine alınan memurların yokluğu, işlerin yürütülmesini sekteye uğratmıştır. Silah altına alınan memurların yerleri ücretli vekiller vasıtasıyla doldurulmaya çalışılmıştır.²⁸ Mecmua işlerinde görevlendirilecek az sayıda memur bulunması, görevlendirilenlerin başka şubelere ve memuriyetlere nakledilmeleri ve askerlik hizmetine alınmaları gibi sebepler, Mecmua

²⁷ A.)DVN.MKL. 53/19.

²⁸ "Adliye Nezareti'nin muhit-i mesaisine infaz-ı nazar: [1]332 senesi zarfında zübde-i mesaiyi mutazammın Umûr-ı Hukukiye Müdüriyeti'nden Nezaret-i celileye takdim olunan müzekkire", Ceride-i Adliye, S. 156, Mart 1333, s. 480.

işlerini takip edecek düzenli bir memur kadrosunun oluşmasının önünde engel olmuştur.

Mecmua'nın yayınlanmasını kesintiye uğratan sebeplerden diğeri de basım için gerekli kağıt ve benzeri baskı malzemelerinin tedarik edilmesinde karşılaşılan zorluklardır. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi ve seferberlik düzenlemeleri sebebiyle kağıt kıtlığıyla karşılaşılması²⁹ matbuat hayatını iyiden iyiye etkilemiştir. Örneğin, savaşın başlangıcını takiben kağıt tedarikinde ortaya çıkan sıkıntılar sebebiyle Dersaadet Dava Vekilleri Cemiyeti'nin yayın organı *Muhamat*'ın yayınlanması kesintiye uğramıştır.³⁰ Benzer şekilde, *Ceride-i Adliye*'nin yayınlanmasına da birkaç ay ara verilmiştir.³¹

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye de *Muhamat* ve *Ceride-i Adliye* örnekleriyle aynı akıbeti paylaşmıştır. Bu sonuca, cüzlerin basım tarihlerinden ve Adliye Nezareti Umûr-ı Hukukiye Müdüriyeti tarafından 1332 senesi faaliyetlerine ilişkin hazırlanan 1 Mart 1333 [1917] tarihli rapordan³² ulaşmak mümkündür. Raporun *Mecmua* ile ilgili kısmında, kağıt tedarikinde karşılaşılan güçlükler sebebiyle Ağustos 1332 sonuna değin Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanamadığı belirtilmektedir.³³ Bu

²⁹ Kağıt kıtlığının boyutlarını göstermesi bakımından şu iki örneğin zikredilmesi yeterlidir: Kuran ayetleri ve hadis içeren kağıtların bakkalarda kese kağıdı olarak kullanılması sebebiyle Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyetince vilayet ve mutasarrıflıklara tamimden gönderilen yazıda, bu durumun önüne geçilmesi için icap eden tedbirlerin alınması gerektiği bildirilmiştir: DH.EUM.6.Şb. 8/26, 26 Haziran 1332/9 Temmuz 1916. Vukuat ilmühaberlerini yazacak kağıt bulunamaması sebebiyle bu yoldaki taleplere cevap veremeyen Sivas Nüfus Müdüriyeti'nin ilmühaberler için matbu kağıtların kullanıp kullanılmayacağını sorması üzerine Sicill-i Nüfus Müdüriyeti'nden gönderilen cevapta, adi kağıt tedarik edilememesi halinde ilmühaberlerin matbu kağıtlara yazılmasının zaruri görüldüğü ifade edilmiştir: DH.SN..THR. 73/31, 31 Kânunısânî 1332/13 Şubat 1917.

³⁰ *Muhamat*'ın yayınlanmasına ara verileceği okuyuculara şöyle duyurulmuştur: “Üç seneyi müteceviz bir zamandan beri muntazaman mevki-i intişara vaz edilegelen *Muhamat*, Avrupa Harb-i Umumisi ve devletimizin seferberliği münasebetiyle kağıt ve mürettib fıkdanından dolayı muvakkaten tatil kılınmış olduğu maa'l-itizar kariin-i kirâma arz olunur.”. “İtizar”, *Muhamat*, S. 37, 10 Ağustos 1330/23 Ağustos 1914, s. 1168. *Muhamat*, neredeyse üç yıl sonra, 1 Mart 1333 [1917] tarihli sayısıyla tekrar yayınlanmaya başlamıştır.

³¹ 20 Kânunısânî 1331 [2 Şubat 1916] tarihli 148. sayıdan sonra çıkan 149. sayı, Ağustos 1332 [Ağustos-Eylül 1916] tarihlidir.

³² “Adliye Nezareti'nin muhit-i mesaisine infaz-ı nazar: [1]332 senesi zarfında zübde-i mesaiyi mutazammın Umûr-ı Hukukiye Müdüriyeti'nden Nezaret-i celileye takdim olunan müzekkire”, s. 476-480.

³³ *Mecmua*'nın “Hukuk Kısmı”nın 1330 yılı kararlarından meydana getirilen 4. cildini oluşturan cüzlerin basım tarihlerine bakıldığında, kesintileri takip edebilmek mümkündür. Bu cildin ilk 6 cüzünü oluşturan Mart-Ağustos dönemi cüzleri 1330 yılında basılmışken Eylül-Kânunıevvel dönemi cüzleri 1331 yılı ve Kânunısânî-Şubat dönemi cüzleri ise ancak 1332 yılı içerisinde basılabilmıştır.

dönemde, ihtiyaç duyulan kağıdın tedarik edilip ülkeye getirilmesi için gerekli adımların atıldığı görülmektedir.³⁴

Ağustos 1332'den itibaren Mecmua'nın "Hukuk Kısmı"nın eksik cüzleri, geriye dönük olarak yayınlandı. Ancak 1332 senesine ait kararları içeren hukuk kısmının 6. cildinden sonra Mecmua'nın yayınlanması tekrar kesintiye uğradı ve bu kesintiden sonra tekrar yayınlanmadı. Mecmua'dan sonra Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanmasına Ceride-i Adliye'de devam edildi. Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası'nın ilk sayısında mecmuanın takip edeceği yayın siyasetinin ortaya konulduğu yazıda, mecmuanın içeriğinden bahsedilirken kesinleşmiş mahkeme kararlarına ilişkin değerlendirmelere yer verileceği belirtildi.³⁵ Daha önce I. Dünya Savaşı sebebiyle neşrine 3 yıl ara verilen *Muhamat*, 1917'de tekrar yayınlanmaya başladığında Mahkeme-i Temyiz kararları için dergide ayrı bir bölüm açılacağını okuyucularına duyurdu.³⁶ İstanbul Barosu'nun yayın organı olarak Ocak 1927'de neşredilmeye başlanan *İstanbul Barosu Mecmuası*'nın ilk sayısında ise Mahkeme-i Temyiz ve İsviçre Federal Mahkemesi kararlarından önemli olanların mecmuada yayınlanacağı ifade edildi.³⁷ 1924'ten itibaren Ankara'da *Temyiz Kararları* adıyla Mahkeme-i Temyiz kararları yayınlanmaya başlandı.

SONUÇ

İlk derece mahkemesi kararlarını temyizen inceleyen üst mahkemenin kararlarını süreli olarak yayınlama geleneği, 18. yüzyılın sonunda Fransa'da başladı. Osmanlı Devleti'nde Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanması ise 1873'te Ceride-i Mehâkim'in yayınlanmasına değin geriye gitmektedir. Ancak gerek Ceride-i Mehâkim, gerekse ardılları olan Ceride-i Mehâkim-i Adliye ve Ceride-i Adliye, sadece Mahkeme-i Temyiz kararlarının yayınlanmasını amaçlayan cerideler değillerdi. Bu cerideler, kanun, nizamname, irade-i seniyye, Adliye Nezareti'nin tamim ve tebliğleri, hukuki makaleler, adliyeyi ilgilendiren istatistikler, ıslahat raporları, kanun tercümelere gibi geniş bir yelpazeden oluşan içeriğe sahiplerdi. Her ne kadar önceleri bu ceridelerde yayınlanan Mahkeme-i Temyiz kararları ihtiyaca cevap vermekte idiyse de geçen zaman içerisinde sadece bu içerikten meydana gelen bir mecmuaya duyulan ihtiyaç, Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin ortaya çıkmasına sebep oldu.

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'yi yayına hazırlama görevi, Adliye ve Mezâhib Nezareti Nizamname-i Dahilisi ile ilk olarak İhsaiyat

³⁴ Arşiv kayıtları incelendiğinde, Avrupa'dan satın alınan kağıdın yeterli sayıda vagon bulunamamış olması sebebiyle getirilemediği görülmektedir. Meclis-i Vükelâ, Matbaa-i Âmire'ye lazım olan kağıtların getirilebilmesi için askerî eşya taşıyan vagonların içerisine yerleştirilmesine karar vermiştir: MV. 202/88, 12 Haziran 1332/25 Haziran 1916.

³⁵ "Mecmuanın Mesleği", Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası, S. 1, Mart 1332/Mart-Nisan 1916, s. 2.

³⁶ Muhamat, S. 38, 1 Mart 1333/1 Mart 1917, s. 20.

³⁷ "Maksadımız", İstanbul Barosu Mecmuası, S. 1, Kânunısânî 1927, s. 1.

Müdüriyeti'ne verildiyse de daha sonra bu görev, Kalem-i Mahsus Müdüriyeti'ne yüklendi. Mecmua, Mahkeme-i Temyiz'in görev dağılımına benzer şekilde, "Hukuk Kısmı" ve "Ceza Kısmı" olmak üzere iki kısma ayrılarak yayımlandı. Rumi takvime göre tarihlendirilen kararlar, her ay bir cüz ve her yıl bir cilt olmak üzere tertip edildi. Mecmua, "Hukuk Kısmı" 1911-1916 yılları arasındaki kararlardan seçilerek hazırlanan 6 cilt, "Ceza Kısmı" 1911-1915 yılları arasındaki kararlardan seçilerek hazırlanan 4 cilt halinde basıldı.

Mecmua'nın "Hukuk Kısmı"nda toplam 1106, "Ceza Kısmı"nda ise toplam 1799 Mahkeme-i Temyiz kararı yayımlandı. "Mukaddime"de geçen Mahkeme-i Temyiz'in yılda 15000 karar verdiği bilgisi esas alındığında, yıllara göre yapılacak bir dağılımda, Mecmua'da yayınlanan karar sayısının 6 yıl boyunca %5'i aşmadığı görülür. Yine "Mukaddime"de ifade edildiği gibi, temyiz kararlarının büyük bir kısmının resen temyiz edilen *cinayet* nevinden suçlara ilişkin hükümlerin tasdiki ve usule aykırı olan temyiz başvurularının reddi gibi hususiyet taşımayan kararlar olarak kabul edilip 15000 kararın yarısı bu bağlamda değerlendirildiğinde dahi Mecmua'da yayınlanan kararların sayısı, yıllık %10'u aşmamaktadır. Ayrıca yayınlanan kararların da hedeflenen *tefsir ve izah-ı kanun* amaçlarını gerçekleştirmek bakımından ne derece isabetli ve temsil edici olduğunun da ayrıca değerlendirilmeye tabi tutulması gerekmektedir.

Uzun yıllar yayınlanmaya devam edileceğine ilişkin ümitler beslenen Mecmua, yalnızca 6 yıl yayınlanabilmiştir. Bunun bazı sebepleri vardır. Bunlardan biri, Mecmua için çalışacak yeterli sayıda memurun görevlendirilememiş, görevlendirilenlerin ise yetersizlikleri, nakil veya askerlik hizmetine alınmaları gibi sebeplerle gereken faydayı gösterememiş olmalarıdır. Bir diğer sebep ise I. Dünya Savaşı sırasında Avrupa'dan kağıt tedarikinde karşılaşılan güçlükler sebebiyle, matbuat aleminin genelinde olduğu gibi, Mecmua'nın basılmasında da zorluklar yaşanmasıdır.

Mecmua'nın yayımlandığı dönemde de temyiz mahkemesi kararları yayınlamaya devam eden Ceride-i Adliye, Mecmua'nın yayınlanmasına son verilmesinden sonra da bunları yayınlamaya devam etti. Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası, Muhamat ve İstanbul Barosu Mecmuası gibi üniversite ve avukatlar tarafından neşredilmekte olan mecmualar da temyiz mahkemesi kararlarını yayınlayacaklarını okuyucularına duyurdular. Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1924'ten itibaren Ankara'da *Temyiz Kararları* adıyla müstakil bir temyiz mahkemesi kararları derlemesi yayınlanmaya başlandı.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

A.}DVN.MKL. 53/19
BEO. 1699/127403
DH.EUM.6.Şb. 8/26
DH.MKT. 818/23
DH.SN..THR. 73/31
MF.MKT. 261/36; MF.MKT. 550/39
MV. 202/88
ŞD. 214/33; ŞD. 2801/12

Basılı Kaynaklar

Argunhan B, “Ceride-i Mehâkim’in Tanzimat Dönemi Osmanlı Hukuku Bağlamında Tahlili (1873-1875)”, *Adalet Dergisi*, S. 70, 2023/1, s. 613-666.

Ceride-i Adliye, S. 44, 20 Eylül 1327/3 Ekim 1911; S. 156, Mart 1333/Mart 1917

Ceride-i Mehâkim, S. 1, 19 Haziran 1295/1 Temmuz 1879; S. 260, 28 Temmuz 1300/9 Ağustos 1884; S. 264, 25 Ağustos 1300/6 Eylül 1884

Çevik Y, *Kadim İçtihatlar Osmanlı Yargıtayından Emsal İçtihatlar*, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2022

Düstur, II. Tertib, C. 3, Matbaa-i Osmaniye, Dersaadet, 1330; C. 6, Matbaa-i Âmire, Dersaadet, 1334

Karaismailoğlu E/Demirtaş R A/Onat İ E, “Her Türlü Yoksulluk İçinde Tekemmüle Doğru Bir Hatve’: *Ceride-i Adliye*, Makale Fihristi ve Yazar Dizini (1909-1929)”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, S. 30, 2020 Güz, s. 137-216

“Maksadımız”, *İstanbul Barosu Mecmuası*, S. 1, Kânunısânî 1927

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye Hukuk Kısmı 1327, C. 1, Selanik Matbaası, Dersaadet, 1330

“Mecmuanın Mesleği”, *Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası*, S. 1, Mart 1332/Mart-Nisan 1916

[Mehmed Arif], “Ceride-i Adliye”, *İlm-i Hukuk ve Mukayese-i Kavânîn Mecmuası*, S. 10, 31 Kânunievvel 1325/13 Ocak 1910, s. 284-285

Muhamat S. 1, 10 Temmuz 1327/24 Temmuz 1911; S. 8, 10 Şubat 1327/23 Şubat 1912; “İtizar”, *Muhamat*, S. 37, 10 Ağustos 1330/23 Ağustos 1914; S. 38, 1 Mart 1333/1 Mart 1917

Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye 1328 Sene-i Maliye, Selanik Matbaası, Dersaadet, 1328

Yiğit A, “Mukarrerat-ı Temyiziyye Mecmualarında (1327/1911-1332-1916) Görülen Arazi Davalarının Tedkiki”, I. Türk Hukuk Tarihi Kongresi Bildirileri, Ed. Fethi Gedikli, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 449-474

Zeynelabidinzâde Seyyid Abdülmuttalib, “Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye”, Muhamat, S. 8, 10 Şubat 1327/23 Şubat 1912

Ek:

Mukaddime*

Heyet-i ictimaiyeyi teşkil eyleyen efrad beyinde tevzi-i adalet gibi bir vazife-i mukaddese ve bir salahiyet-i vasiayı haiz bulunan mehâkimce neşri-i adalet, tefsir ve tatbik-i kavâninde ittıradın vücuduyla hasıl olabileceğine ve bu ittıradı temine hâdim olacak birinci vasıtanın mehâkimin mektebi mesabesinde bulunan mehâkim-i temyiziye mukarreratı olduğuna şüphe edilemez. Mehâkimin tatbik ve tefsir-i kavâninde istiklalleri ilm-i hukuk kavaid-i umumiyesi iktizasından olması hasebiyle her devletin usul-i muhakemesinde buna dair sarahat dahi mevcut ise de emr-i tefsirde son sözün mehâkim-i temyiziye aidiyeti de bugünkü gün seviyyen kabul edilmiş bir kaide-i esasiye olup kaide-i mezkurenin sebeb-i vaz'ı da ahkam-ı kanuniyenin tatbikatında ittıradın temini maksadına matuftur.

Memalik-i ecnebiyede mukarrerat-ı temyiziyenin en evvel resmen neşrine 121 sene evvel Fransa'da³⁸ ibtidar olunmuş olduğu gibi, İngiltere'de dahi Mahkeme-i Temyiz makamında ifa-yı vazife eyleyen Lordlar Kamarası'nın Adliye Komisyonu mukarreratının³⁹ resmen tab ve neşrine pek eski bir zamanda başlanmıştır.

* "Mukaddime", Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye (Hukuk Kısmı 1327), C. 1, Selanik Matbaası, Dersaadet, 1330, s. 1-7.

³⁸ Fransa'da mukarrerat-ı temyiziyenin *Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation* namı tahtında olarak tab ve neşrine 27 Teşrinisânî [Kasım]-1 Kânunievvel [Aralık] 1790 tarihli kanunun 22nci maddesi mucebince ibtidar olunarak mebadisinde varaka-ı ilaniye şeklinde olarak tab edilmekte iken 1797 senesinde, yani İnkılab-ı Kebir'in [Fransız İhtilali'nin] beşinci senesi Eylülünde neşrolunan emirname mucebince mecmua halinde neşrine başlanmış ve birkaç ay sonra hükümet-i icraiyenin bir emirnamesiyle mecmua-i mezkure, hukuk ve ceza kısımlarına münkasım bulunduğu halde her ay -yahut müsait bir hacme bâliğ olunca- bir cüz halinde neşri takarrür ederek bu cüzlerin edinilmesi için abonman usulü dahi tesis olunmuş ve 1799 tarihinde mukarrerat-ı mezkurenin zübde-i sahihasının ve sonra da karar mahallinin derci usul ittihaz kılınmış ve 27 Şubat 1800 tarihli kanun mucebince mecmuaya derc edilecek karar notlarının her kararın tarih-i sudurundan on beş gün zarfında davanın takririni tanzim eden aza tarafından tanzim ve tertip edilerek Başmüddeiumumilik vasıtasıyla Matbaa-ı Milliye'ye tevdi usul ittihaz olunmuş ise de hükm-i kanuna riayet edilmemesi sebebiyle [Fransa] Mahkeme-i Temyiz[i] mukarreratının bila-istisna kamilen tab ve neşri müddet-i medide temin edilemediğinden meşâhîr-i erbab-ı ilm-i hukukun hedef-i tenkidâtı olmaksızın kurtulamamış ve bir müddet keyfiyet-i tab'ının bir idare-i hususiyeye tevdi sureti de tecrübe edilmiş ise de emr-i intişarı pek çok tehirâta duçar olmuş olduğundan vazife-i mezkure tekrar [Fransa] Adliye Nezareti'ne iade kılınmıştır.

³⁹ İngiltere'de Mahkeme-i Temyiz namı tahtında bir mahkeme olmayıp İngiltere, İskoçya ve İrlanda derece-i saniye mahkemelerinden deâvî-i adiyeye ve ticariyeye dair verilen hükümler teamül-i kadim-i millileri iktizasınca öteden beri Lordlar Kamarası'nda "lord chancellor"un riyasetinde olarak meşâhîr-i mütehasşisîn-i erbab-ı hukuktan müntehab beş lordtan mürekkeben teşekkül eden Adliye Komisyonu'nda tetkik ve rüyet olunur. Sadır olan mukarrerattan mesâil-i

İtalya’da mukarrerat-ı temyiziye’nin tab ve neşrine mahsus bir mecmua-i resmiye mevcut olmayıp fakat Fransa’nın *Dalloz, Sirey, Pandectes* namındaki müellefât-ı muteberesi şeklindeki hususi mecmualara Mahkeme-i Temyiz mukarreratından mühimleri derc ve idhal olunur. Avusturya’da dahi mukarrerat-ı temyiziye mahsus olarak muntazaman intişar eder bir mecmua mevcut ise de bir gûna mahiyet-i resmiyeyi haiz olmadığı gibi, buna da mukarreratın yalnız mühimleri derc olunur.

Belçika’da mukarrerat-ı temyiziye *Pasicrisie* namıyla münteşir hususi bir mecmuaya derc olunur. Almanya⁴⁰ mehâkim-i temyiziyesi mukarreratının resmen neşrine yirmi sene mukaddem bed edilmiştir. Rusya Senatosu’ndan⁴¹ verilen mukarrerat-ı temyiziye dahi her sene büyük bir cilt teşkil etmek üzere resmen neşir ile mevki-i istifadeye vaz edilmektedir.

Bize gelince, mukarrerat-ı temyiziye’nin -fakat daima müntehablarının- resmen tab ve neşriyle mevki-i mütalaa ve istifadeye vaz’ına 38 sene evvel bed olunmasına göre, fikr-i neşir ilk defa olarak hatırlara tebadür etmiş addolunamaz.

En büyük mahkeme olmak ve resen rüyeti kendisine muhavvel bazı deâvî-i hukukiye ve cezaiye-i muayyeneden maada, bilhassa deâvinin istinafen rüyeti vazifesiyle de mükellef bulunmak üzere 8 Zilhicce 1284 [1 Nisan 1868] tarihli nizamname ile tesis olunan Divan-ı Ahkam-ı Adliye’nin 13 Zilkade 1286 [14 Şubat 1870] tarihli nizamname mucebince müteşekkil bulunduğu aksamından Mahkeme-i Temyiz’in hukuk ve ceza⁴² dairelerinden salifüzzikr 13 Zilkade 1286 tarihli Nizamname-i Dahilî’ye tevfikân sudur eden ilamâtın 9 Nisan 1289 [21 Nisan 1873] tarihinde birinci defa olarak ihdas edilip haftada bir defa neşredile gelen atik *Ceride-i Mehâkim*’in birinci numarasına derc suretiyle mevki-i intişara vaz’ına ibtidar olunmuştur.

---

mühimme-i kanuniye ve usul ve kavâid-i esasiyenin hall u tefsirine müteallik olanları her sene “Appeal Cases before the House of Lords” namında bir mecmua-i resmiyeye derc olunur ve şeklen davanın hûlasaten hikayesiyle tarafeynin delâil-i sübutiyelerinin ve teshil-i rüyeti zımında davanın muhavvel bulunduğu “judge rapporteur” tarafından muî takrir ile netice-i hükmün beyanından ibarettir. 1874 tarihinde icra kılınan tensikat-ı umumiye-i adliye ile beraber neşriyat-ı vâkıa dahi islahat-ı esasiyeye tâbi tutulmuş olduğundan şimdiki hali İngiltere adliyesine şeref getirecek bir derece-i mükemmeledir.

⁴⁰ İttihad-ı Almanî’ye dahil hükûmâtın birer mahkeme-i temyizi bulunduğu gibi, imparatorluğa mahsus olarak “Mahkeme-i Kebir-i İmparatori” unvanı tahtında bir de mahkeme-i temyiz mevcuttur ki makarrı Leipzig şehridir. İşbu mehâkim-i temyiziyeden sadır olan ilamât yirmi seneden beri “Entscheidungen des Reichsgerichts” namıyla şehir-i mezkurda tab edilmekte bulunan bir mecmua-i resmiyeye derc olunur.

⁴¹ Rusya mehâkiminin merci-i temyizi Senato Meclisi’dir.

⁴² Tabir-i nizamisi “Muhakemat-ı Cezaiye Dairesi” olup atik *Ceride-i Mehâkim*’de münderic ceza ilamları serameleri dahi serâpâ bu minval üzere mürettebdir ve tabir-i mezkur ancak ceride-i mezkurenin nüsah-ı ahiresinden 22 Kânunievvel 1291 [3 Ocak 1876] tarihine müsadif olan 132 numaralı nüshasından itibaren “Mahkeme-i Temyiz Ceza Dairesi” tabirine tahavvül etmiştir.

15 Mart 1292 [27 Mart 1876] tarihine kadar, yani üç sene devam eden ve mecmuu 137 numaraya bâliğ ceride-i mezkurenin nüshalarına 474 hukuk⁴³ ve 262 ceza ilamı derc olunmuştur.

Üç senelik bir tevakkuftan sonra teşkilat-ı adliye-i hâzırâyı müteakiben haftada iki defa olmak üzere yine *Ceride-i Mehâkim* namıyla mevki-i intişara vaz edilip birinci numaralı nüshası 19 Haziran 1295 [1 Temmuz 1879] tarihine müsadif olan ve 22 Eylül 1317 [5 Ekim 1901] tarihine kadar lâ-yenkâtı devam eden ceride-i resmiyenin müddet-i devamı olan 22 sene zarfında mecmuu 1154 numaraya bâliğ olan nüshalarına Mahkeme-i Temyiz'in 43 Heyet-i Umumiye, 88 İstida Dairesi, 2755 Hukuk [Dairesi] ve 862 Ceza [Dairesi] ilamı derc edilmiştir.⁴⁴

Salifüzzıkr *Ceride-i Mehâkim* yerine kaim olmak ve haftada iki defa intişar eylemek üzere büyük dört sahifeden mürekkeb olarak müceddeden ve müteakiben tesis edilen ve birinci numaralı nüshası 29 Eylül 1317 [12 Ekim 1901] tarihini muhtevi olup akib-i ilan-ı meşrutiyette, yani 12 Temmuz 1324 [25 Temmuz 1908] tarihinde duçar-ı inkıta olan *Ceride-i Mehâkim-i Adliye*'nin müddet-i devamı olan 7 sene zarfında mütarekkib bulunduğu 696 numaralı nüshalarına Mahkeme-i Temyiz'in 14 Heyet-i Umumiye, 149 İstida Dairesi, 100 Hukuk [Dairesi] ve 6 Ceza [Dairesi] ilamı derc ve temsil olunmuştur.

Usul-i meşrutiyetin ilamı üzerine *Ceride-i Mehâkim-i Adliye* on yedi aylık bir devre-i inkıtaiyeye duçar olduktan sonra ceride-i mezkure makamına kaim olmak ve her on beş günde bir kere intişar eylemek üzere bir tarz-ı nevînde olarak mevki-i istifadeye vaz edilen *Ceride-i Adliye*'nin 5 Kânunievvel 1235 tarihine müsadif olan birinci numarasından 20 Temmuz 1327 tarihine müsadif 40ıncı nüshasına kadar gûzar eden 19 ay zarfında Mahkeme-i Temyiz'in hûlasaları bâlâlarında olduğu halde⁴⁵ -43 Heyet-i

⁴³ Bu rakam meyanında mahkeme-i mezkurenden müzekkire şeklinde olarak ısdar kılınan 44 karar dahi dahildir. Bu müzekkirelerin birtakımı mehâkim ve devâir-i adliyeden vuku bulan bazı müracaat üzerine mülga Encümen-i Adliye'de olduğu vechile beyan edilen muktezalara mütedair bulunduğu gibi, birtakımı da temyiz edilen deâviye müteferri tebligatın yolsuzluğundan dolayı tecdid-i tebligata ve müstedî-i temyiz'in ikametgahının gayr-ı musarrah bulunmasından ve kendisinin dahi müracaat etmemesinden naşi evrakının muvakkaten hıfzı lüzumuna ve vazife ve salahiyet itirazâtının reddine ve ahval-i mümâsileye dair müttehaz mukarreratı mutazammındır.

⁴⁴ *Ceride-i [Mehâkim]*'in 483'ten 578 numarasına kadar, yani 28 Kânunısânî 1304'ten 15 Kânunısânî 1306 tarihine kadar gûzeran eden bir zamanda mukarrerat-ı temyiziye'nin neşri büyük bir tehirâta uğramıştır. Çünkü bu müddet zarfında ceride-i mezkurenin 495 ve 554 ve 578 numaralı nüshalarında Mahkeme-i Temyiz Ceza Dairesi'nin yalnız üç kararına tesadûf olunabilir ve hele 578'den 633 numaralarına kadar, yani 15 Kânunısânî 1306'dan 4 Kânunısânî 1307 tarihine kadar olan nüshalarında hiçbir karar münderiç olmadığı gibi, bu inkıtam sebebi de malum değildir.

⁴⁵ Mukarrerat-ı mezkure metinleri öteden beri ceridelere aynen derc olunmakla iktifa olduğu halde, ikinci tertip *Ceride-i Mehâkim*'in 4 Ağustos 1300 tarihine müsadif olan 261 numarasından 28 Eylül 1307 tarihli 619 numarasına kadar mukarrerat-ı mezkure hûlasalarının dahi bâlâ-yı mukarrerata nakli usul ittihaz kılınmış ise de usul-i mezkure muahharan terk olunarak *Ceride-i Mehâkim-i*

Umumiye, 148 İstida Dairesi, 132 Hukuk [Dairesi] ve 117 Ceza [Dairesi] ilanı derc edilmiştir.

Şimdiye kadar *Ceride-i Mehâkim* ve *Ceride-i Mehâkim-i Adliye* ile *Ceride-i Adliye*'ye derc edilen mukarrerat-ı temyiziyenin seneliğine isabet eden miktar zîrdeki [metnin sonundaki] cetveldən istinbat olunabilir.

Anifü'z-zikr tafsilattan müsteban olacağı vechile Mahkeme-i Temyiz mukarreratının dört devreye inkısam eden neşriyatı matlup olan istifade-i umumiyenin bihakkin teminine hizmet edebilecek bir şekil ve mahiyet-i hakikiyeyi iktisap edememiştir. Çünkü mukarrerat-ı mebhuse adetçe bir miktar-ı kalilde olarak umumun enzar-ı tetebbu ve istifadesine vaz edilebilmiş, yani neşredilen mukarrerat-ı temyiziyenin miktar-ı mecmu-ı senevîsi hiçbir vakit 277 adedini tecavüz etmemiş olduğundan bunun haricinde kalan pek çok mukarrerat-ı mühimmenin mütalaasından herkes mahrum kalmıştır. Diğer taraftan bu cerideler tevcihat ve tebliğat-ı resmîyeyi, muharrerat-ı umumiye ve ilanâtı ve daha buna mümasil bir hayli mevâddı ihtiva etmekte buldukları cihetle mukarrerat-ı temyiziye bu gibi mevâdd-ı müteferrika ve muhtelif meyânında adeta sıkışıp kalmış olduğu gibi, tertib-i ilmî ve fennî dairesinde fihristlerinin vücuda getirilmemekte⁴⁶ olmasından dolayı bir mesele-i ilmiye ve kanuniyeye dair Mahkeme-i Temyiz mukarreratını tetkik ve mütalaa etmek arzu edenler bu arzularına muvaffak olamamakta idiler. İşte bu mahzurlara çaresâz olmak ve Mahkeme-i Temyiz'den tefsir ve tavzih-i kanuna müteallik sudur edecek mukarrerat-ı mühimme enzar-ı umumiyeye vaz ile tenvir-i efkara hizmet edilmek için bir cüzü hukuk ve diğeri cezaya mahsus olarak şehri bir mecmuanın neşri takarrür etmiştir.⁴⁷

Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye, şimdiye kadar ara sıra perakende olarak suret-i gayr-ı muntazamada neşredilen Mahkeme-i Temyiz kararlarını miktarca eskisine nispet kabul etmeyecek derecede ziyade olmakla beraber bir tertib-i ilmî dairesinde ve şekl-i nevîn ve muntazamda neşre hâdim olacaktır. Her eserin muhtelif şekil ve surette tertip ve tanzimi mümkün olmağla *Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye*'nin bu suver-i muhtelifeden hangisi dairesinde vücuda getirilmesi nef-i âmma hâdim olacağı kaziyesinin halli için haylice it'âb-ı efkar edilmiştir. Evvel emirde bu mecmuanın Fransa'da neşredilen mecmua-i mukarrerat gibi Mahkeme-i

---

Adliye'nin son nüshasına kadar hal-i esbak devam eylemiş ve Ceride-i Adliye'nin zuhuruyla beraber usul-i mezkure tekrar ihya edilmiştir.

⁴⁶ Yalnız Ceride-i Adliye'nin tarih-i tesisi olan 5 Kânunıevvel 1325 tarihinden 1326 senesi nihayetine kadar on beş aylığa ait ve hûlâsa tarzında bir fihrist-i umumîsi tanzim olunmuş ise de âsâr-ı mümasilede yapılagelen ve tetebbuâtın teshili nokta-i nazarıyla muhassenât-ı mahsusayı haiz bulunan fihrist-i hecâi mahiyetinde değildir.

⁴⁷ Mecmua-i Mukarrerat-ı Temyiziye'nin neşri için Nezaretçe teklif edilen tahsisat 1327 senesine mahsus olup 25 Mayıs 1327 tarihinde tasdik-i şâhâneye iktiran eyleyen Muvazene-i Umumiye Kanunuyla bi'l-kabul nezaret bütçesinin 9uncu faslının altıncı maddesine idhal edildiği gibi 23 Mayıs 1327 tarihli [Adliye] Nezaret[i] Nizamname-i Dahilîsi'nin 9uncu maddesi mucebince mecmua-i mezkurenin tertip ve tab'ına nezaret vazifesi dahi İhsaiyât ve Müdevvenât-ı Kanuniye Müdüriyeti'ne tefviz edilmiştir.

Temyiz'den sudur eden kaffe-i mukarreratı muhtevi olması arzu olundu.⁴⁸ Fakat Fransa Mahkeme-i Temyizi ile bizim Mahkeme-i Temyiz'den sadır olan mukarreratın adetleri yek diğeriyle tatbik ve mukayese edilince beyenlerinde nispet kabul etmeyecek derecede bir fark görüldü. Fransa Mahkeme-i Temyizi'nden mevâdd-ı hukukiye için 150 ve mevâdd-ı cezaiye için 650 ki ceman ve tahminen senevî ita edilen 800 karara mukabil, bizim Mahkeme-i Temyiz'in İstida, Ceza, Hukuk daireleriyle Heyet-i Umumiyesi'nden senevî 15000 adet karar sudur etmekte bulunduğu anlaşıldı. Bu on beş bin kararın bilâ-tefrik ve intihap cümlesinin neşri esasen azîm bir külfet ve masrafa tevakkuf ettikten maada her ay nihayetinde vücuda getirilecek büyük bir cildin külfet-i iştirası da bi'z-zarure o nispette tezayüt edeceği cihetle mültezem olan tamim-i faide fikri hasıl olamayacak ve böyle şehri büyük bir ciltten birkaç senede cem olunacak miktarı kütüphane-i hususilerin ihata edemeyeceği bir dereceye bâliğ olmağa beraber erbab-ı ihtisas bir mesele-i hukukiyeye dair taharri edeceği kararı bulmak için belki saatlerce, günlerce vakit sarfına mecbur kalacak idi. Şurası da muhtac-ı izahtır ki, Mahkeme-i Temyiz'den senevî on beş bin raddesinde sudur eden mukarreratın kısm-ı azamı, temyiz edilen veyahut ahkam-ı cinaiye gibi resen tâbi-i temyiz olan ilamâtın muvafık-ı usul ve kanun görülenlerin tasdiki veyahut müddeti zarfında verilmeyen ve şerâiti ifa edilmeyen temyiz istidalarının reddi misillü tefsir ve izah-ı kanuna taalluk etmeyen mukarrerattan ibaret olmasıyla bunların umumiyetle neşri maksad-ı esasiye hizmet edemeyerek bilakis pek büyük ciltli mecmuaların tedarikinde, bir mahalden diğer mahalle naklinde, teclidinde ve nihayet taharri olunacak mesâilin tetebbuunda tesadüf edileceği şüphesiz olan müşkilattan dolayı rağbet ve itibarın kesrini istilzam eyleyecek idi. İşte bu ve buna mümasil olarak arîz ü amik derpiş edilen mütalaât ve mülahazâta binaen mukarrerat-ı temyiziyyeden kaffesinin neşrine bedel içlerinde tefsir ve içtihadı tazammun eden kavânîn-i mevzuanın emr-i tatbikatındaki müşkilatın vesâit-i hallini irae, bazen vukua gelen hatayiâtın suret-i tashihini izah eyleyen mukarreratın bi'l-intihab enzar-ı ammeye vaz'ı menfaat ve maslahata evfak görülmüştür.

Gerçi beş bin karar meyanında bir miktarının tefrik ve intihabı, cümlesinin istinsahıyla matbaaya tevdiinden belki daha müşkil bir vazife ise de semere-i matlubenin iktitafi için bu vazife-i müşkilenin deruhte edilmesi ciheti tercih ve ihtiyar olunmuştur. Mecmuanın emr-i tertibinde teemmül ve mülahazayı mucib olan hususattan biri de ilamâtın aynı mecmuaya derc edilip edilmemesi keyfiyeti olmuştur. İlamât aynıyla derc edilmeyip de yalnız karar mahalleri derc edilmiş olsaydı, mecmua hacim itibariyle pek çok kazanabilirdi. Fakat ilamâtın bazılarında netice mukaddemâta merbut ve

⁴⁸ Mukarrerat-ı temyiziyyenin umumen neşri de bazı fevâidi mucib olacağı derkar ise de bundan istifade ancak hal ve vakti müsait olan erbab-ı ihtisasa münhasır olacağından ve bu takdirde Fransa mecmua-i mukarreratının tamamen aynıni bizde vücuda getirmek ale'l-amyâ taklitten ibaret kalacağından mütehasisîn-i madudenin temenni etmeleri tabii olan böyle bir külliyat-ı mukarrerat ileride tesis edilmek üzere şimdilik mecmuanın intihap suretiyle tertibinin ihtiyacât-ı hâzırımıza muvafık ve kaide-i terakki ve tekemmüle daha mutabık olacağı tezahür etti.

maksadın fehm ve istinbatı mukaddemât-ı ilamın kıraatine menut bulunduğu anlaşıldığından ve bir kısmının aynen, diğer kısımlarının aksi surette neşri takdirinde ise tertib-ı sıyak-ı vâhidde cereyan edemeyeceğinden intihap edilen ilamâtın aynıyla mecmuaya derci zaruri görüldü.

Bir de bu gibi mecmualarda en ziyade dikkat ve itina olunması lazım gelen cihet, bâlâda beyan olunduğu vechile inde'l-hace bir mesele-i hukukiyeyi tetebbu etmek isteyenlerin arzu ettikleri kararı kemal-i suhuletle bulabilmeleri ciheti olup bu da her mâha ait bulunan ve bir kısmı cezaya, diğer kısmı hukuka mahsus olan mecmuaya şekl-i ilmîde birer fihrist-i mâhî tertibi ve sene nihayetinde beher kısmı ayrı ayrı birer cilt teşkil edecek olan yirmi dört kıta mecmua için bir fihrist-i senevî tanzimiyle kabil olabileceğinden muttaliîne irae-i suhulet bu vechile hareket olunacak ve ittihaz edilen şu hatt-ı hareket neticesinde mecmuanın ileride on veya on beş, yirmi seneliği için daha umumi bir fihrist vücuda getirilmesi imkanı da temin ve ihzar edilecektir. Bu fihristin tertibi için de her ilamın bâlâsına o ilamda mevzubahis olan mesele-i kanuniyeyi irae için bir "serlevha" vaz edildikten maada kararın ruh-ı meseleye taalluk eden cihâtı hûlasatü'l-hûlâsa olmak üzere en ziyade tarif ve tavsif-i maddeye delalet ve hizmet eden bir veya birkaç kelime ile işaret veyahut kısa bir cümle vaz olunacak ve ilamın kaffesini kıraatle izâa-ı vakte mahal kalmaksızın maksut olan kararın bulunup bulunmadığı erbab-ı tetebbu nezdinde anlaşılmaq için ilamın bâlâsına Mahkeme-i Temyiz'in fikir ve maksadına halel gelmemek şartıyla hûlâsa-i karar derc edilecektir.

İşbu vazifeyi ifaya memur edilen müdürîyet, sene-i haliye Haziranı evâilinde teşekkül etmiş ise de mukarrerat-ı temyiziye'nin her seneliğinin bir ciltte müctemi ve mündemiç bulunması mucib-i muhassenât ve mazbutiyet olacağı mûlahazasına mebni 1327 senesi Mart mukarreratından bed edilmiş ve sene nihayetine kadar hukuk ve ceza kısımlarından her biri birer müstakil cüz halinde olmak üzere ceman 24 cüzün bi't-tertip enzar-ı umumiyyeye vaz'ı takarrür eylemiştir, 17 Ağustos 1327.

	sene-i Mecmu-i devamı	Devre-i intişariyesinde muhtevi bulunduğu mukarrerat				Yekümü	Bir seneliğine isabet eden miktarı				Yekümü
		Heyet-i Umumiye	İstida Dairesi	Hükuk Dairesi	Ceza Dairesi		Heyet-i Umumiye	İstida Dairesi	Hükuk Dairesi	Ceza Dairesi	
Ceride-i Mehâkim numara: 1-137, min: 9 Nisan 1289 ilâ: 15 Mart 1292	3	-	-	474	262	736	-	-	158	87	245
Ceride-i Mehâkim numara: 1-1154, min: 19 Haziran 1295 ilâ: 22 Eylül 1317	22	43	88	2755	862	3748	2	4	125	39	170
Ceride-i Mehâkim-i Adliye numara: 1-696, min: 29 Eylül 1317 ilâ: 12 Temmuz 1324	7	9	149	100	6	264	1	21	14	1	38
Ceride-i Adliye numara:1-40, min: 5 Kânunievvel 1325 ilâ: 20 Temmuz 1327 elân devam etmekte idiğü	1 [sene] 7/12 [ay]	43	148	132	117	440	27	93	83	74	277
Cümle-i yekûn-ı mukarrerat	33 [sene] 7/12 [ay]	100	385	3461	1247	5188					